

А. Ю. Якимчук,
к. е. н., доцент, доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування,
Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

ДІАГНОСТИКА СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ У ФУНКЦІОНУВАННІ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯМ БІОРІЗНОМАНІТТЯ УКРАЇНИ

A. Yakymchuk,
PhD in Economics, Associate Professor of department of Public Administration and Local management,
NUWMNRU, Rivne

THE DIAGNOSIS OF CONTEMPORARY ISSUES IN THE BIODIVERSITY PUBLIC
ADMINISTRATION FUNCTIONING OF UKRAINE

Досліджено організаційну структуру державного управління збереженням біорізноманіття України. Проаналізовано ефективність державного управління збереженням біорізноманіття. Вивчено та проаналізовано функції Міністерства екології та природних ресурсів України (Мінприроди України) як центрального органу державної виконавчої влади у галузі збереження біорізноманіття. Досліджено штатний розпис Мінприроди України, проаналізовано систему розстановки кадрів та досліджено штатний розпис структурних підрозділів міністерства, що відповідальні за збереження біорізноманіття України. Проаналізовано функції збереження біорізноманіття та проведено їх класифікацію. Проведено дослідження концепції сталого розвитку як найперспективнішої з точки зору збереження біорізноманіття. Вивчено основні методи та інструменти збереження біорізноманіття. Розглянуто кращий міжнародний досвід. Запропоновано основні заходи удосконалення системи державного управління збереження біорізноманіття України відповідно до вимог концепції сталого розвитку. Розглянуто кращий міжнародний досвід державного управління збереженням біорізноманіття та розроблено рекомендації щодо його імплементації в Україні.

The basic approaches to evaluating the effectiveness of conservation based on best international experience. The economic evaluation of biodiversity resources of Ukraine has been done and the necessity of increasing the annual state budgetary financing biodiversity conservation has been improved. The experience of international financing of biodiversity conservation through environmental funds has been studied, funds of NGOs and grant projects. Scientific and practical interest in the work is the proposed funding mechanism for biodiversity conservation in the current economic climate of Ukraine. Investigated the organizational structure of government biodiversity conservation of Ukraine. The effectiveness of government biodiversity conservation has been investigated. The functions of the Ministry of Ecology and Natural Resources of Ukraine as a central body of executive power in the field of biodiversity conservation have been studied and analyzed. The staffing Ministry of Ecology and Natural Resources of Ukraine has been investigated, the system of placement and examined staffing departments of the Ministry, responsible for biodiversity Ukraine, has been analyzed. The biodiversity conservation functions analysis and classification have been done. The study of the concept of sustainable development as the most promising in terms of biodiversity has been investigated. The main methods and tools of biodiversity conservation, the best practices of biodiversity conservation have been learned. The basic measures improving governance biodiversity of Ukraine in accordance with the concept of sustainable development have been ordered. The best foreign practices of biodiversity public administration and recommendations for its implementation in Ukraine have been ordered.

Ключові слова: державне управління, біорізноманіття, держава, проблема.

Key words: public administration, biodiversity, state, problem.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Біорізноманіття часто сприймається як одвічна і безкоштовна даність, проте сьогодні з вини людства воно знаходиться під серйозною загрозою знищення й деградації. Над-

мірна експлуатація земель і вирубування лісів, повне або часткове руйнування місць існування, численні забруднення, надлишкове мисливство та рибальство, перевиробництво парникових газів: все це спричиняє кліматичні зміни, по-

яву екзотичних видів життя і т.д. Тому сьогодні питання збереження генофонду рослинного і тваринного світу, а отже існування й самої людини є першочерговим та цілком залежить від системи державного управління, його ефективності.

Принцип, яким керується Україна щодо питань збереження довкілля не тільки на території однієї держави, а у набагато більшому, європейському масштабі, це повне дотримання міжнародного права у сфері екології, а також безумовне виконання взятих на себе зобов'язань в рамках двосторонніх та багатосторонніх міжнародних угод та конвенцій в сфері екології, збереження біорізноманіття, умов життєзабезпечення людини. Урядом нашої держави розроблена стратегія екологічної політики, основними пріоритетами якої є збереження навколишнього природного середовища та зменшення тиску на довкілля, продовження роботи на подолання наслідків катастрофи на ЧАЕС, економізація екологічної політики та екологізація економіки, енергозбереження та заміщення традиційних джерел енергії шляхом розвитку екологічно чистих видів енергетики, збереження біорізноманіття тощо.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблема збереження біорізноманіття широко висвітлювалася у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема А.О. Бондара, В.О. Рибака, В.І. Ткачука, М. Гамана, М. Корецького, О. Лазора, Н. Левченко, О. Дація та інших які торкаються переважно аграрної складової збереження біорізноманіття, проте питання ефективного управління збереження біорізноманіття залишається недослідженим повною мірою. Все це визначило предмет даного дослідження.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Дослідити організаційну структуру державного управління збереженням біорізноманіття та на основі кращого закордонного досвіду запропонувати напрями її удосконалення, запропонувати напрями здійснення державної політики щодо підвищення ефективності збереження біорізноманіття.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Організаційне забезпечення управління охороною навколишнього природного середовища і заповідною справою зокрема покладається на Кабінет Міністрів України, до компетенції якого в цій царині належать прийняття рішень з організації та скасування територій і об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, організації екологічного виховання та екологічної освіти громадян тощо.

Відповідно до Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища" Кабінет Міністрів України затверджує Положення про спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів, який діючий відповідно до своєї компетенції та органів на місцях.

На сьогодні спеціально уповноваженим органом державного управління природно-заповідним фондом є Міністерство екології та природних ресурсів України (Мінприроди України). Його завданням є забезпечення розвитку заповідної справи, функціонування заповідників, національних природних парків та інших заповідних територій, реалізація заходів, спрямованих на збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, ведення Червоної книги. Крім того, у сфері його діяльності підготовка та подання клопотань про створення (оголошення) природно-заповідних територій і об'єктів на підставі пропозицій наукових установ, природоохоронних громадських об'єднань або інших зацікавлених підприємств, установ, організацій та громадян,

розробка та затвердження положень про ПЗТ і ПЗО загальнодержавного значення, ведення Державного кадастру природно-заповідного фонду [1].

Повноваження з питань заповідної справи здійснює Мінприроди України безпосередньо через Департамент заповідної справи, державні управління екології та природних ресурсів в областях, містах Києві та Севастополі, спеціально уповноважені органи в галузі екологічної безпеки Автономної Республіки Крим, інспекції, науково-дослідні та навчальні заклади, інші підприємства, установи й організації, що входять до сфери його управління і становлять систему Мінприроди України. Міністерство наділене повноваженнями у сферах охорони атмосферного повітря, збереження озонного шару, раціонального використання, відтворення і охорони об'єктів тваринного і рослинного світу, відтворення та охорони земель, охорони та відтворення вод (поверхневі, підземні, морські), раціонального використання водних ресурсів. Окрім того, відомство забезпечує нормативно-правове регулювання розвитку водного господарства і меліорації земель, геологічного вивчення та раціонального використання надр, контролю за дотриманням природоохоронного законодавства.

Збереження біорізноманіття в Україні має складну ієрархічну структуру органів управління, що характеризується деякою безсистемністю, нечітким розподілом функцій та повноважень. Лише у 4 % від загальної кількості регіонів України функція збереження біорізноманіття відображена у організаційній структурі держуправлінь з ОНПС. Найбільша частка (56 %) належить регіонам, що мають об'єднану функцію державного управління у галузі збереження біорізноманіття, тобто у них у структурі держуправлінь охорони навколишнього природного середовища функціонують відділи, що поєднують у собі функцію як збереження, так й використання природних ресурсів.

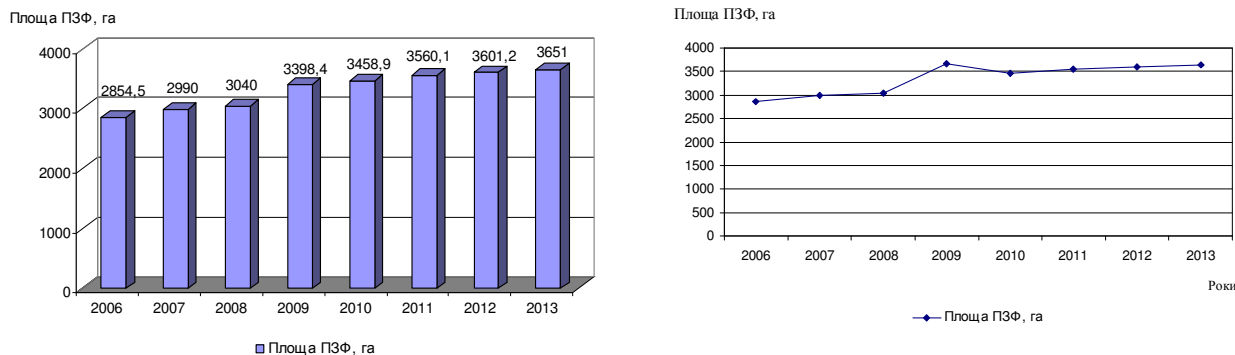
Усе це вимагає наукового обґрунтування та подальшого удосконалення організаційної структури управління збереженням біорізноманіття в Україні

Збереження біорізноманіття є одною із найважливіших складових державної екологічної політики. Ефективність збереження генофонду людини, рослинного і тваринного світу певною мірою залежить від ефективності роботи органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування. Тому вивчення організаційної структури державного управління збереженням біорізноманіття набуває особливої актуальності.

Збереження біорізноманіття забезпечується утворенням природно-заповідного фонду. Наразі площа територій та об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) складає майже 3 млн 651 тис. га, що становить 6,05% усієї території України (рис. 1). До його складу входять понад 7608 територій та об'єктів. Це, зокрема, 19 природних та 4 біосферних заповідника, 40 національних природних парків, 45 регіональних ландшафтних парків, 3078 пам'яток природи, 2729 заказників, 616 ботанічних, зоологічних садів, дендропарків та парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, 793 заповідних урочища. Попри це, площа природно-заповідного фонду в Україні є недостатньою і залишається значно меншою, ніж у більшості країн Європи, де середній відсоток заповідності становить 15 % [1].

За роки незалежності площа природно-заповідного фонду України збільшилася у 2 рази, але в окремих випадках об'єкти природно-заповідного фонду перебувають в управлінні центральних органів виконавчої влади, для яких природно-заповідна справа не є пріоритетом діяльності.

Екстенсивний розвиток сільського господарства призвів до значного зменшення ландшафтного різноманіття. Більше 40 відсотків площі України в минулому були зайняті степовими ландшафтами. На сьогодні їх залишилося близько 3 відсотків. На цих територіях зосереджено 30 % усіх видів

Рис. 1. Динаміка площі природно-заповідного фонду України

флори і фауни, занесених до Червоної книги України. Основними загрозами біорізноманіттю є діяльність людини та знищення природного середовища існування флори і фауни, спостерігається катастрофічне зменшення площі територій водно-болотних угідь, степових екосистем, природних лісів. Знищення навколишнього природного середовища відбувається внаслідок розорювання земель, вирубування лісів з подальшою зміною цільового призначення земель, осушення або обводнення територій, промислового, житлового та дачного будівництва тощо. Поширення неаборигенних видів у природних екосистемах викликає значний дисбаланс у біоценозах. Управління збереженням біорізноманіття прісноводних та морських екосистем розвивається не так швидко, як для екосистем суші, що негативно впливає на обсяг рибних запасів та середовища перебування водних живих ресурсів. З метою припинення процесів погіршення стану навколишнього природного середовища необхідно збільшувати площі земель екомережі, що є стратегічним завданням у досягненні екологічної збалансованості території України. Збільшення площі національної екомережі має насамперед відбуватися в результаті розширення існуючих та створення нових об'єктів природно-заповідного фонду.

Завдання щодо охорони біорізноманіття не вирішується під час приватизації земель, підготовки і виконання програм галузевого, регіонального і місцевого розвитку. Відсутність закріплених на місцевості в установленому законом порядку меж об'єктів природно-заповідного фонду призводить до порушення вимог заповідного режиму. Повільними є темпи встановлення у природі (на місцевості) прибережних захисних смуг вздовж морів, річок та навколо водойм, які виконують роль екологічних коридорів.

Законодавство, державні нормативні акти у сфері заповідної справи формуються на рівні Верховної Ради України (Комісія з питань екології і раціонального природокористування та інші комісії), а також Кабінету Міністрів України (відділ з питань техногенної, екологічної, ядерної безпеки і природокористування та деякі інші структурні підрозділи). В комплексі питань державної екологічної політики, що перебувають в компетенції Верховної Ради України, одне з чільних місць посідають питання розвитку заповідної справи.

Відповідно до змін, внесених у Закон "Про природно-заповідний фонд України", для забезпечення управління територіями і об'єктами природно-заповідного фонду, реалізації програми перспективного розвитку заповідної справи при тодішньому Міністерстві охорони навколишнього природного середовища постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2001 р. № 1000 затверджено Положення про Державну службу заповідної справи (ДСЗС) — правонаступницю Головного управління національних природних парків і заповідної справи.

Мінприроди України має складну ієрархічну структуру утворення. Окремі структурні підрозділи мають подвійне підпорядкування. Усього у роботі Мінприроди задіяно 234 особи, найчисельніший є департамент стратегічного планування, економіки та фінансів (36 осіб або 15,4 % від загальної чисельності штатних працівників), департамент організаційно-аналітичного забезпечення діяльності Міністра та департамент екологічної безпеки та дозвільної системи налічують у своєму складі по 26 осіб (по 11 %), департамент охорони природних ресурсів, юридичний департамент — 22 особи (9,45 %).

Мінприроди реалізує програми захисту і збереження біорізноманіття, зокрема [1]:

I. Державну цільову екологічну Програму розвитку Криму ("Екологічно безпечний Крим") на 2011—2015 роки (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 № 539).

II. Загальнодержавну програму розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року затверджена Законом України від 21.04.2011 № 268-VI).

III. Державну цільову екологічну програму проведення моніторингу навколишнього природного середовища (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.12.2007 № 1376).

IV. Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі на 2000—2015 роки (затверджена Законом України від 21 вересня 2000 року № 1989-III).

V. Програму перспективного розвитку заповідної справи України (Постанова ВРУ від 22.09.1994 р., № 177/94-ВР Про програму перспективного розвитку заповідної справи України). У ній було визначено стратегію розвитку цього важливого напрямку природоохоронної діяльності, наукові, правові, організаційні, фінансові та матеріально-технічні засоби її реалізації.

VI. Загальнодержавну програму екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води" (Постанова Верховної Ради України від 27.02.1997р. "Про Національну програму екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води").

VII. Загальнодержавну програму "Ліси України" — визначає основні напрями та джерела забезпечення збалансованого розвитку лісового господарства країни, спрямованого на посилення екологічних, соціальних та економічних функцій лісів в умовах реформування сільгосппідприємств, прийняття нового земельного законодавства (Постанова Верховної Ради України від 29.04.2002р. "Про затвердження Державної програми "Ліси України" на 2002—2015 рр.).

Зазначені програми фінансуються переважно за кошти загального фонду державного бюджету України, з місцевих бюджетів впродовж останніх років фінансові ресурси не виділялися.

Мінприроди України має широке коло повноважень у сфері збереження і відтворення біорізноманіття, зокрема [1]:

— веде державний кадастр рослинного і тваринного світу, веде Червону та Зелену книги України;

— здійснює управління формуванням, збереженням і використанням національної екологічної мережі;

— у сфері організації, охорони та використання природно-заповідного фонду: забезпечує нормативно-правове регулювання з питань щодо: спеціального використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду; ведення державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду; установа та дотримання режиму охоронної зони територій та об'єктів природно-заповідного фонду; діяльності служби державної охорони природно-заповідного фонду; наукової, рекреаційної, еколого-освітньої діяльності природних та біосферних заповідників та національних природних парків; економічного обґрунтування розвитку природно-заповідного фонду, а також економічної оцінки природних комплексів і об'єктів, які входять до його складу; ведення паспорта водно-болотного угіддя міжнародного значення;

— видає, анулює, здійснює переоформлення та видачу дублікатів дозволів на проведення заходів, спрямованих на охорону природних комплексів, ліквідацію наслідків аварій, стихійного лиха та в інших цілях, не передбачених проектом організації території природного, біосферного заповідника, національного природного парку;

— встановлює ліміти на використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

— веде державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

— бере участь у проведенні науково-технічної політики у сфері організації, охорони та використання природно-заповідного фонду, а саме: узагальненні наукових досліджень на територіях природних та біосферних заповідників, національних природних парків; затвердженні порядку підготовки та програми Літопису природи; здійсненні наукових досліджень на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду; затвердженні програм і планів науково-дослідних робіт;

— здійснює управління охороною і використанням територій та об'єктів природно-заповідного фонду, службою державної охорони природно-заповідного фонду; формування, збереження і використання національної екологічної мережі; підготовку і подання пропозицій щодо створення нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також розширення, зміну меж, категорії та скасування статусу існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

— затверджує положення про території та об'єкти природно-заповідного фонду, а також положення про території та об'єкти, які мають особливу екологічну, наукову, естетичну, господарську, а також історико-культурну цінність;

— затверджує проекти організації території природних та біосферних заповідників, національних природних парків, проекти утримання та реконструкції парків — пам'яток садово-паркового мистецтва;

— погоджує проекти організації територій дендрологічних, зоологічних парків та ботанічних садів загальнодержавного значення, проекти утримання та реконструкції парків — пам'яток садово-паркового мистецтва, що не належать до сфери управління Мінприроди України;

— затверджує положення про екологічні фонди природних, біосферних заповідників, національних природних парків, ботанічних садів, дендрологічних парків і зоологічних парків, регіональних ландшафтних парків;

— погоджує призначення керівників спеціальних адміністрацій природних та біосферних заповідників, національних природних парків, ботанічних садів, дендрологічних та

зоологічних парків загальнодержавного значення, а також регіональних ландшафтних парків;

— розробляє проекти створення, оголошення, зміни меж, категорій та скасування статусу територій та об'єктів природно-заповідного фонду; проекти резервування цінних для заповідання природних територій та об'єктів; проекти установа охоронних зон для природних комплексів і об'єктів територій природно-заповідного фонду; організовує встановлення в натурі (на місцевості) меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

— видає охоронні зобов'язання підприємствам, установам, організаціям і громадянам щодо територій та об'єктів природно-заповідного фонду або їх частин, які створюються чи оголошуються без вилучення земельних ділянок;

— встановлює порядок планування і контролю за виконанням та впровадженням науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт у визначеній сфері;

— організовує моніторинг навколишнього природного середовища, забезпечує функціонування загальнодержавної інформаційно-аналітичної системи моніторингу навколишнього середовища;

— визначає екологічні показники для оцінки стану навколишнього природного середовища та методичні вказівки щодо їх застосування;

— затверджує положення та порядки формування і функціонування інформаційних систем у державній системі моніторингу навколишнього природного середовища;

— визначає реєстри складових мережі спостережень системи моніторингу довкілля;

— встановлює методики проведення моніторингу навколишнього природного середовища, зокрема, суб'єктами господарювання, діяльність яких призводить або може призвести до погіршення стану навколишнього природного середовища;

— готує і подає на розгляд Верховної Ради України щорічну Національну доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні;

— забезпечує впровадження механізмів сталого розвитку у відповідній сфері;

— організовує, координує та контролює проведення оцінки впливу на навколишнє середовище, у тому числі у транскордонному контексті;

— здійснює технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки;

— видає сертифікати на право проведення екологічного аудиту, веде реєстр екологічних аудиторів та юридичних осіб, що мають право на проведення екологічного аудиту;

— затверджує положення про сертифікацію екологічних аудиторів та про ведення реєстру екологічних аудиторів;

— розробляє стратегічні, програмно-планові документи у відповідній сфері та забезпечує їх реалізацію;

— забезпечує виконання законодавства у відповідній сфері;

— бере участь у здійсненні заходів щодо адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

— забезпечує міжнародне співробітництво у межах своїх повноважень, вивчення, узагальнення і поширення міжнародного досвіду, організацію виконання зобов'язань України відповідно до міжнародних угод з питань, що належать до його компетенції;

— організовує роботу щодо залучення міжнародної фінансової та технічної допомоги, грантів та інших міжнародних програм у визначеній сфері;

— бере у межах своєї компетенції участь у плануванні та здійсненні заходів із запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і реагування на них.

Аналіз існуючої законодавчої бази стосовно розвитку заповідної справи показує, що основним законодавчим актом у галузі заповідної справи є Закон України "Про природно-заповідний фонд України". Цим законом затверджено класифікацію територій і об'єктів ПЗФ, зокрема вперше введено категорію "регіональний ландшафтний парк", встановлено їх статус, завдання та режим охорони, порядок проведення науково-дослідних робіт, визначені спеціально уповноважені органи в галузі заповідної справи, права громадян і громадських організацій тощо.

Державні управління охорони навколишнього природного середовища областей України у межах своєї компетенції:

- забезпечують реалізацію "Програми перспективного розвитку заповідної справи в Україні";

- здійснюють державне управління територіями та об'єктами ПЗФ;

- здійснюють методичне керівництво веденням заповідної справи і систематичний контроль за додержанням вимог законодавства щодо охорони та ефективного використання територій і об'єктів природно-заповідного фонду підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності та господарювання, громадянами, а також іноземними юридичними і фізичними особами;

- організують і координують роботу щодо розвитку і вдосконалення мережі об'єктів ПЗФ;

- визначають обсяги використання природних ресурсів у межах територій і об'єктів ПЗФ і здійснюють контроль за додержанням доведених лімітів;

- призупиняють або забороняють проведення робіт на ПЗТ, не передбачених режимом їх охорони, а також робіт, які можуть справити негативний вплив на об'єкти, що охороняються.

Найважливішими питаннями в заповідній справі є управління та економічне забезпечення природно-заповідного фонду. Стаття 12 Закону України "Про природно-заповідний фонд України" має назву "Управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду". В ній вказується, що управління природними заповідниками, біосферними заповідниками, національними природними парками, регіональними ландшафтними парками, а також ботанічними садами, дендрологічними парками і зоологічними парками загальнодержавного значення здійснюється їх спеціальними адміністраціями. Останні можуть створюватися також для управління ботанічними садами, дендрологічними парками, зоологічними парками місцевого значення та парками-пам'ятками садово-паркового мистецтва за рішенням органів, у віданні яких вони перебувають. До складу адміністрацій управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду входять відповідні наукові підрозділи, служби охорони, господарського та іншого обслуговування.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження у даній роботі сформульовані такі напрями державної екологічної політики відповідно до збереження біорізноманіття:

1. Хоча площа природно-заповідного фонду України за роки незалежності збільшилася удвічі, проте залишається недостатньою для забезпечення своїх екологічних функцій і становить лише 6 % від території держави (європейські норми вимагають 15—20 %). До того ж у окремих випадках об'єкти природно-заповідного фонду перебувають у управлінні центральних органів виконавчої влади, для яких природно-заповідна справа не є пріоритетом діяльності.

2. На сьогодні функціонує низка програм із захисту біорізноманіття на загальнодержавному рівні. Проте зазначені програми фінансуються переважно за кошти загального

фонду державного бюджету України, з місцевих бюджетів впродовж останніх років фінансові ресурси не виділялися.

3. Система управління збереженням біорізноманіття має складну багатгалузеву структуру. Державний контроль за дотриманням вимог природоохоронного законодавства один з основних напрямів діяльності в сфері охорони довкілля здійснюється територіальними органами Міністерства екології та природних ресурсів України і Державною екологічною інспекцією.

4. Мінприроди України має недосконалу ієрархічну структуру утворення. Окремі структурні підрозділи мають подвійне підпорядкування. Усього у роботі Мінприроди задіяно 234 особи, найчисельніший є департамент стратегічного планування, економіки та фінансів (36 осіб або 15,4 % від загальної чисельності штатних працівників), департамент організаційно-аналітичного забезпечення діяльності міністра і департамент екологічної безпеки та дозвільної системи налічують у своєму складі по 26 осіб (по 11 %), департамент охорони природних ресурсів, юридичний департамент — 22 особи (9,45 %). За збереження біорізноманіття відповідальні такі структурні підрозділи міністерства, як департамент заповідної справи та департамент охорони природних ресурсів, чисельність персоналу яких становить 19,6 % від загальної кількості штатних працівників.

5. У сфері збереження біорізноманіття задіяні також Міністерство аграрної політики України, Державні комітети лісового та рибного господарства, Державні комітети земельних ресурсів і водного господарства. Значну роль відіграють наукові інститути, заповідники та національні природні парки. Мінприроди України приділяє значну увагу питанням адаптації національного законодавства України у галузі збереження та використання тваринного світу до законодавства Європейського Союзу. Україна є стороною більше 50 міжнародних угод, спрямованих на збереження біологічного та ландшафтного різноманіття. Проте до цього часу систему управління збереження біорізноманіття не можна вважати ефективною загалом.

6. Актуальним залишається питання подвійної підпорядкованості окремих заповідників та національних природних парків Мінприроди та Державному агентству лісових ресурсів України. Держлісагенство є насамперед виробничою структурою, а міністерство — навпаки, природоохоронною. До того ж до сьогодні не розроблено чітких нормативів фінансування природоохоронних установ із державного бюджету України, що має великі розбіжності за регіонами України і коливається від 4 до 120 грн. на одиницю площі за різними категоріями природоохоронних територій.

7. Створення ефективної системи управління збереження біорізноманіття можливе за умови застосування кращого міжнародного досвіду розвинених держав світу у поєднанні із національними особливостями, формуванням єдиної методологічної бази нормативних показників із їх законодавчим закріпленням, залученням економічних стимулятивних інструментів збереження біорізноманіття (грантів, премій, екодотацій, екокредитів, торгівлі квотами на викиди, впровадження інструментів "зеленої економіки").

Література:

1. Стратегія державної екологічної політики України на період до 2020 року / Офіційний сайт Мінприроди України // <http://www.menr.gov.ua/index.php/about/strategy>

References:

1. The official site of Ministry of Ecology and Natural Resources (2013), "State Environmental Policy Strategy of Ukraine till 2020", available at: <http://www.menr.gov.ua/index.php/about/strategy> (Accessed 11 December 2013).

Стаття надійшла до редакції 11.11.2013 р.